

Statnett
v/ Torkil Bårdsgjerde
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Dato: 11.04.2025

HØRINGSSVAR – Statnetts forslag til ny tariffmodell for transmisjonsnett

1. Innledning

NHO Nordland viser til Statnetts høringsnotat av 13. februar 2025 med forslag til ny tariffmodell for transmisjonsnett. Vi takker for muligheten til å gi innspill. Våre vurderinger tar utgangspunkt i de fortrinn og utfordringer Nordland har, samt innspill fra våre medlemsbedrifter, herunder industrien, andre næringsaktører og samarbeidende organisasjoner. NHO Nordland representerer 2100 medlemsbedrifter i Nordland.

Nordland er et av landets fremste industrifylker, med stor kraftforedlende industri. Disse virksomhetene er i stor grad lokalisert nær kraftproduksjonen og har et betydelig forbruk av kraft. Industrien sammen med øvrig næringsliv i Nordland spiller også en viktig rolle i både klima- og energiomstillingen og ikke minst i en tid hvor behovet for industriproduksjon både i Norge og Europa er drevet frem av den geopolitiske og handelspolitiske situasjonen. Industrien bidrar blant annet gjennom planer om å dekarbonisere eksisterende prosesser, bidra til forsyningssikkerhet, utvikle ny industri og bidra til eksportinntekter og samfunnsutvikling i distriktene.

2. Bakgrunn

Statnett foreslår i høringsnotatet endringer i transmisjonsnett-tariffene. Statnetts uttalte målsetning er å få en mer kostnadsriktig og fremtidsrettet modell, tilpasset betydelig vekst i både forbruk og produksjon. Det er særlig følgende aspekter ved forslaget som NHO Nordland kommenterer i dette høringssvaret:

1. **Nytt kapasitetsledd** som baserer seg på maksimalt effektuttak (MW) i løpet av en periode på tre år.
2. **Endringer i storforbrukerrabatten** (>15 MW / 100 GWh/år), som skal knyttes til krav om å tilby fleksibilitet i reservemarkedet.
3. **Reservasjonstariff** som skal sikre prissignaler til tilknytting av nytt forbruk.
4. **Svekkelse av k-faktor** (samlokalisering av forbruk og produksjon) som i dag bidrar til lavere tariff for bedrifter i områder med mye produksjon av elektrisk kraft.

NHO Nordland støtter intensjonen om en mer fremtidsrettet tariff, men er samtidig bekymret for at forslagene kan svekke konkurransekraften til eksisterende industri, særlig i et fylke der industriell verdiskaping og sysselsetting er svært viktig for samfunnsutviklingen. Statnetts ansvar for utvikling av kritisk infrastruktur er nært vevd sammen med samfunnsutviklingen i Nordland, kan ikke ses på som en isolert øvelse, og må være gjenstand for en helhetlig tilnærming.

3. Konsekvenser for industri og næringsliv i Nordland

3.1 Kapasitetsleddet gir økte kostnader for industrien i Nordland

Vi forstår de foreslåtte endringene i tariffene slik at særlig kraftintensiv virksomhet i Nordland risikerer betydelig økning i nettkostnader. Det nye kapasitetsleddet er egnet for å flytte økonomisk byrde fra alminnelig forbruk til industrien.

Statnetts rasjonale for kapasitetsleddet, altså begrunnelsen for hvorfor et slikt ledd vil øke effektiviteten og utnyttelsen av nettet, virker å være en antakelse om at industrien kan redusere sin makslast for derved å redusere egen nettkostnad. Dette skal igjen bidra til lavere investeringsbehov i nett og også lavere kostnader for Statnett.

Selskapene selv må svare for i hvor stor grad et nytt kapasitetsledd vil påvirke effektuttaket. Men vår kjennskap til industrien i Nordland er at mange av de aktuelle bedriftene har prosesser som er basert på et svært jevnt effektuttak og vil få hele forbruket belastet med nytt kapasitetsledd i tillegg til et (noe redusert) fastledd. Dette kan medføre store ekstra kostnader for industribedriftene. Vi frykter at «effektiviseringsgevinsten» vil skje, ikke i form av at den enkelte bedrift reduserer sin makslast, men at de i stedet må gi opp driften i sin helhet.

Selv om det nok blir enklere og billigere å drive utvikling av transmisjonsnettet jo mindre forbruket er, og jo færre store forbrukere som finnes – så er det vanskelig å ta inn over seg at en slik utvikling kan være i tråd med samfunnsmålene som Statnett, gjennom sitt ansvar for sentral infrastruktur i Norge, er satt til å forvalte.

Våre bekymringer:

- Økte kostnader kan skade bedriftenes konkurranseevne i globale markeder.
- Lavere marginer truer nye investeringer og omstillingsprosjekter – for ikke å si overlevelse i industrien.
- Nytt kapasitetsledd er tenkt å redusere effekten av samlokaliseringsrabatt og storkunderabatt. Dette vil gi høyere nettkostnader i nord, til tross for at kraftproduksjonen foregår i samme region, gir utilsiktet økt risiko for nedleggelser i distriktene.

- Redusert betydning av samlokaliseringsrabatt gir svekket geografisk kobling mellom produksjon av fornybar kraft og de positive samfunnseffektene som slik produksjon medfører (av verdiskaping, aktivitet og sysselsetting). Dette er egnet for å svekke legitimiteten til ny fornybar kraftproduksjon i samfunnet.

3.2 Svekket rabatt for store enkeltforbrukere

Den eksisterende storforbrukerrabatten (>15 MW / 100 GWh) er viktig for mange industribedrifter. I Statnetts forslag knyttes rabatten til krav om å delta i reservemarkeder med fleksibilitet. Det må være opp til industrien selv å peke på i hvor stor grad man har anledning til å tilby slik fleksibilitet, men vår kjennskap til industrien i Nordland tilsier en stor prosess- og metallindustri hvor forbruket er bundet til stabile driftsprosesser, og dermed bedrifter som er avhengige av stabile leveranser av kraft. Det er vår oppfatning at det for mange vil være krevende å tilby reell effektfleksibilitet på kort varsel. Konsekvensene av og detaljene i en slik ordning må beskrives nærmere og i samråd med industrien.

3.3 Reservasjonstariff

NHO Nordland mener at en reservasjonstariff kan bidra til en mer effektiv avvikling av køsystemet. Det er uheldig dersom prosjekter med lav fremdrift og lav sannsynlighet for realisering blokkerer krafttilgang for prosjekter med potensiale for raskere fremdrift og høy sannsynlighet for realisering. Prissignaler for reservasjon kan fremme mer rasjonell og forutsigbar avvikling av køsystemet. Samtidig må dette ikke utformes slik at nye prosjekter i reelle planfaser blir unødvendig belastet med store avgifter før de er klare til produksjonsstart.

3.4 Svekkelse av k-faktor (samlokaliseringsrabatt)

Samlokaliseringsrabatten i dagens modell er begrunnet i at forbruk nær produksjon i mindre grad øker behovet for store netttiltak. En slik begrunnelse synes fortsatt relevant, og det er vanskelig å forstå begrunnelsen for hvorfor Statnett vil svekke ordningen.

Et annet poeng er at utbygging av ny fornybar kraft i dag er kontroversielt. Vi vet at utbygging av ny fornybar kraft er avhengig av en sterkest mulig kobling mellom utbygging og lokale positive virkninger av denne; sysselsetting, ringvirkninger, aktivitet, verdiskaping mv. En svekkelse av incentivene for en geografisk nærhet vil redusere legitimiteten for utbygging av ny fornybar kraft og dermed kunne svekke samfunnsutviklingsmålene i Norge.

Vår bekymring:

- Bortfall av k-faktor vil øke industrien i Nordland sine kostnader, da industrien nettopp er etablert nært der kraften produseres. Dermed kan man også oppnå å svekke sysselsettings- og verdiskapingseffekter lokalt der kraften produseres.
- Risiko for at legitimitet og lokale ringvirkninger fra ny fornybarutbygging reduseres.

3.5 Nett er en forutsetning for strategiske satsinger i Nord-Norge

Nordland, sammen med resten av Nord-Norge, har vesentlige fornybare energiresurser og et mulighetsrom for ny industri, transportløsninger og omstilling av eksisterende industri og næringsliv. Nettariffen bør ikke legge for ensidig vekt på å redusere risikoen for overinvesteringer i nettet. Den bør også ta hensyn til samfunnsverdien av økt forsyningssikkerhet, beredskap og framtidige næringsmuligheter.

4. Anbefalinger

- Terskelen for store og raske endringer i industriens rammevilkår må være særlig høy i dagens situasjon når det er stor internasjonal uro knyttet til markedsadgang, geopolitikk mv. Risikoen for utilsiktede konsekvenser er nå stor.
- Alle forslag må være godt utredet, i samråd med industrien, før de innføres.
- Beslutningsgrunnlaget må også omfatte og synliggjøre forslagenes konsekvenser for overordnede mål for samfunnsutvikling, herunder for eksempel beredskap, verdiskaping og omstilling.
- Et kapasitetsledd som både vanner ut effekten av storkunderabatt og samlokaliseringsrabatt, og som i tillegg skal flytte kostnader fra alminnelig forbruk til industrien, vil være svært uheldig for nærings- og samfunnsutvikling i Nordland og bør legges bort.
- En svekket storkunderabatt som knyttes til et per tid, og for oss, uklar og tilsynelatende for lite utredet krav om deltakelse i reservemarkedet innebærer en svekkelse av konkurransekraften for industrien i Nordland. Forslaget må legges bort, eller i det minste begrunnes og beskrives i samråd med industrien.
- NHO Nordland støtter tanken om å videreutvikle køsystemet for reservasjon av kraft med mål om å sikre gjennomføring av prosjekter og få fremdrift. NHO Nordland mener en reservasjonstariff kan være et virkemiddel som kan bidra.
- Svekkelse av K-faktor/samlokaliseringsrabatt vil både medføre at konkurransevilkårene for eksisterende industri i Nordland svekkes, det vil fjerne incentiver som industrien har for å lokalisere seg der hvor det er minst behov for å bygge nytt nett, og det vil svekke legitimiteten til ny fornybar kraftproduksjon. Vi kan ikke se noen fordeler ved dette forslaget og anbefaler at man legger det bort.

5. Avsluttende merknader

Vi ber Statnett legge vekt på at vår industrielle arv i Nordland er bygd på et tett samspill mellom kraftproduksjon, industri og lokalsamfunn. Fremtiden er avhengig av at nettrekimet legger til rette for videre satsing, heller enn å svekke de konkurransefortrinn som har skapt verdier i generasjoner.

NHO Nordland takker for muligheten til å gi innspill og stiller gjerne til videre dialog. Vi håper Statnett tar hensyn til våre innspill i det videre arbeidet og utformingen av ny tariffmodell.

Med vennlig hilsen,

Lars Fredrik Martinussen
Seniorrådgiver, NHO Nordland

Hans Christian Hansson
Regiondirektør, NHO Nordland